

Filosofian klassikot sarjaksi

Pari vuotta sitten tällä palstalla listattiin filosofian klassikoiden vanhoja ja uusia suomennoksia (2/2001). Ehkä yllättävästi, useimmilta länsimaisen filosofian vaikutusvaltaisimmilta klassikoilta on olemassa edes jokin suomeksi. Parhaimmassa tapauksessa on ilmestynyt/ilmestymässä (lähes) koko tuotanto, kuten Platonin, Aristoteleen ja Descartesin *Teokset*. Joissakin tapauksissa suomennokset rajoittuvat vähäisiin vaikei vähäteltäviin otteisiin. Puutteista huolimatta edistystä tapahtuu. Vuosi 2002 toi tullessaan muun muassa Akvinolaisen *Summa theologiaen* jyvän valikoiman, Baconin *Uuden Atlantoksen*, Campanellan *Aurinkokaupungin*, Diogenes Laertioksen *Merkittävien filosofien elämän ja opit*, Emersonin *Luonnon*, sekä uusia osia Aristoteleen, Descartesin ja Snellmanin teoksia. Vuosiluku 2003 (tai ainakin 2004) on painettu tai tullaan painamaan mm. Augustinuksen *Jumalan valtioon* (alkupuoli), Gadamerin hermeneutiikka-kokoelmaan, La Metrien *Ihmiskoneeseen*, McIntyren *Hyveiden jäljillä* -teokseen, Marxin väitöskirjaan Demokritoksesta, Montaignen *Esseiden* täydelliseen (?) laitokseen, Skinnerin *Kolmanteen vapauden käsitteeseen* ja eräisiin Deleuzen, Derridan ja Kierkegaardin kirjoitusten suomennoksiin.

Ennakkotietoja tai ainakin huhupuheita on kuultu Hegelin *Logiikan tietees-tä*, Horkheimerin *Järjen eklipseistä*, Humen esseistä, Montesquieun *Lakien hengestä*, Tocquevillen *Demokratiasta Amerikassa* ja Vicon *Uudesta tietees-tä*. Viime mainitun urakakseen ottaneelle Martti Bergerille Kulttuurirahasto myönsi jokin aika sitten apurahan käännöstyöhön. Kiitos siitä, sillä ehdottoman merkittävää Giambattista Vicoa (1668-1744) ei ole tähän saakka ollut lainkaan suomeksi lukuunottamatta lyhyttä passus-

ta *Italian kirjallisuuden kultaisessa kirjassa* (1945). Italialaisen filosofian suuressa keskuksessa, Napolissa eläneen Vicon omaperäinen filosofia eroaa siinä määrin samaan aikaan pohjoisemmassa syntyneistä ”moderneista” filosofisista esityksistä, että suomennos kaipaa tuekseen tavallista perusteellisemmän ja seikkaperäisemmän johdannon ja selitysaparaatin. Esittämättä ei malta olla, että italiksi kirjoitetun *Uuden tieteen* lisäksi olisi hienoa saada suomeksi Vicon kaksi varhaisempaa ja lyhyempää traktaattia, latinankieliset *De nostri temporis studiorum ratione* (1708) ja *De antiquissima italorum sapientia* (1710). Näissä hän asettaa kuuluisan maksiiminsa ”verum esse ipsum factum”. Ihmisolento voi todella ymmärtää vain omia tekojaan ja tekemisiään eli ”tekoasioitaan”. Jumala puolestaan on luonut luonnon ja ihmisenkin luonnonolentona. Ulkokohtaiseen havaintoon tai kokeelliseen jäljittelyyn (imitaatio) perustuva luonnontieteellinen tutkimus ei voikaan ymmärryksen syvällisyydessä päästä ihmistieteen tasolle.

Jokainen suurten sivistysmaiden kirjakaupoissa vierailut tietää, että filosofian klassikkokäännöksistä on jatkuvasti saatavilla huokeita niteitä, jotka on kuitenkin käännetty ja toimitettu parhain asiantuntijavoimin. Saksassa filosofian harrastajaa hemmotellaan edullisilla ”kaseteilla”, jotka pitävät sisällään klassikkojen teosten moniosaisia laitoksia. Monesti suuren sivistysmaan kansalaisella on myös mahdollisuus valita useamman käännöksen väliltä. Kullakin kustantajalla on oma yhtenäinen klassikkosarjansa, johon kuuluvien kymmenien tai jopa satojen teosten selkämyksistä muodostuu kirjakaupan hyllystään kaunis värikenttä. Valitettavasti

tällaista kirjallista aisti-ilmiötä ei juuri Suomessa esiinny. Vaikka varsinkin pienet erikoiskustantamot julkaisevat voimiinsa nähden kunnioitettavan paljon filosofiaa, niin aukot jäävät suuriksi ja teosten myyntihinnat nousevat korkeiksi. Moni lukija jää odottamaan alennusmyyntiä. Sen jälkeen kirjaa ei sitten saaakaan kirjakaupasta, vaan sitä täytyy etsiä antikvariaateista tai tiedustella kustantajan varastosta. Kaikkia filosofisia suomennoksia tulisikin olla jatkuvasti saatavissa, ei hinnalla millä hyvänsä, vaan edullisesti ja etsimättä. Ei saa käydä esimerkiksi niin, että jo yli kolmensadan vuoden ajan merkityksensä säilyttäneitä Spinozan *Etiikkaa* (1994) ei muutama vuoden perästä enää löytyisi kaupan hyllyltä! Nykyisen kirjabusineksen nopeatempoisuus ei voi tarkoittaa sitä, että *Etiikka* tai joku muu klassikko tulee ja menee kuin yhdentekevä tendenssiromaani.

Tällä hetkellä suomalaiset laatukustantajat julkaisevat filosofian klassikoita sulassa sovussa mutta kukin omalla tahollaan. Tuloksena on ulkoasultaan kirjava joukko suhteellisen kalliita kirjoja, joista ei vuosien mittaan muodostu yhä suurempaa yhtenäistä värikenttää kirjakaupan hyllystöihin tai kassanvierien pyörötelineisiin. Mahdotonta tällainen kehitys ei välttämättä olisi. Suomalaiset filosofian kustantajat voisivat näet yhdistää voimansa ja perustaa yhteisen ja yhtenäisen filosofian klassikkosarjan. Siinä julkaistaisiin samantyylisten kansien sisällä mahdollisimman kattavasti sekä uudet suomennokset että vanhojen suomennosten uusintapainokset. Kustantajat sitoutuisivat yhdessä kirjakauppiaiden kanssa pitämään sarjan kaikkia osia jatkuvasti ja maankattavasti saatavilla. Säätiöiden ja julkisen vallankin tulisi innostua asiasta ja myön-

tää tukea myös uusintapainosten ottamiseen. Olisi tärkeää, että mahdollisimman moni jo olemassa oleva suomennos pääsisi mukaan heti alussa. Silloin voisimme jo muutaman vuoden kuluttua ihailien katsella kauniin klassikkosarjan lukuisia niteitä, joissa filosofit kauppavat suuria oppejaan pienellä rahalla kotiin kannettavaksi.

Koska filosofian klassikoiden julkaiseminen on miltei poikkeuksetta taloudellisesti vähemmän tuottoisaa toimintaa, niin mitään suuria yksityisiä voittoja kustantajat eivät yhteistoimintansa myötä menettäisi. Sen sijaan yhdistetyin voimin voitaisiin päivänvaloon saada sellainenkin teos tai teossarja, jota kukaan ei yksin pysty kustantamaan. Sarja olisi siis vain yhdistävä loppupiste. Muutoin kustannustoiminta jatkuisi kuten ennenkin.

Filosofisia teoksia käännetään ja kustannetaan ennen muuta siksi, että niitä pidetään lukemisen arvoisina kirjoina. Suomalaisten ns. pienkustantamoiden olemassaolon syynä on epäkaupallinen pyrkimys rikastuttaa suomalaista kulttuuria. Taloudellinen tuottoisuus tai ainakin tappioiden minimointi on vain välineellinen asia, joka luo mahdollisuuksia kulttuuriteoille. Jos filosofian klassikkosarja perustettaisiin, niin tiettenkin motiivit olisivat nytkin puhtaasti sivistykselliset. Mahdotonta ei ehkä kuitenkaan olisi sekään, että sarja tuntuvasti vilkastuttaisi filosofisten teosten kauppaa. Toisihan näyttävä sarja klassikot huomattavasti paremmin esille kuin hajanainen ja kirjava joukko yksittäisiä kirjoja, joista useimpia ei edes löydy kirjakaupojen hyllyiltä.

Mikko Lahtinen

Viite

1. Suomalaisten kustantajien aiemmista yhteishankkeista käy esimerkiksi 1940- ja 50-luvun vaihteessa parinkymmenen niteen verran karttunut *Aikamme kulttuuri* -sarja. Tässä Suomen kulttuurirahaston johdolla toimitetussa sarjassa ilmestyi yhteiskunnallisesti painottunutta tietokirjallisuutta, kuten Emil Öhmannin *Kieli ja Kulttuuri* (Otava 1947), Eino Krohnin *Henkisen kulttuurimme kohtalo* (Gummerus 1948), Yrjö Oinosen *Kaunokirjallisuutemme ja yhteiskunta* (WSOY 1948) ja R. H. Oittisen *Työväenkysymys ja työväenliike Suomessa* (Tammi 1948).